

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สาเหตุการลดลงของปุ๋ยแสม 2) ผลกระทบจากการลดลงของปุ๋ยแสมที่มีต่อวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน และ 3) ศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรปุ๋ยแสมโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ พื้นที่บริเวณปากแม่น้ำบางตะบูน สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอาชีพจับปุ๋ยแสม ผู้นำชุมชนและผู้อาวุโสที่เคยมีอาชีพจับปุ๋ยแสม ดำเนินการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมและการใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.95 สถิติพรรณนาใช้ในการอธิบายข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการศึกษา พบว่า (1) สาเหตุการลดลงของปุ๋ยแสม เกิดจากการกระทำของคนจับปุ๋ยแสมในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวงจรชีวิตของปุ๋ยแสมและวิธีการจับปุ๋ยแสมที่ไม่เหมาะสมของคนจับปุ๋ยแสมเองเป็นสาเหตุทำให้ปุ๋ยแสมลดลงในระดับมาก เช่น การใช้กระป๋องดักปู การจับปูในช่วงวางไข่ เป็นต้น และปัจจัยอื่นๆที่นอกเหนือจากการกระทำของคนจับปุ๋ยแสมเป็นสาเหตุทำให้ปุ๋ยแสมลดลงในระดับปานกลาง คือ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนเป็นนาุ้ง การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงในแหล่งน้ำ เป็นต้น (2) สำหรับผลกระทบจากการลดลงของปุ๋ยแสมต่อวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน พบว่า ระดับของผลกระทบที่ได้รับอยู่ในระดับปานกลาง (3) สำหรับแนวทางการจัดการทรัพยากรปุ๋ยแสมโดยของชุมชนมีส่วนร่วม พบว่า ควรมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการปุ๋ยแสม การพัฒนาทักษะความรู้ในเชิงวิชาการเกี่ยวของชุมชนกับวงจรชีวิตของปุ๋ยแสม การประยุกต์ใช้ประสบการณ์จากการไปดูงานนอกพื้นที่ควบคู่กับการฟื้นฟูความเชื่อและวิถีปฏิบัติในอดีตของชุมชนที่สอดคล้องและสามารถปฏิบัติได้จริง เช่น การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของปุ๋ยแสม การเพิ่มปริมาณลูกปุ๋ยแสมในธรรมชาติ การกำหนดพื้นที่ส่วนหนึ่งของป่าชายเลนให้เป็นแหล่งแพร่พันธุ์ปุ๋ยแสม การกำหนดมาตรการของชุมชนในการหยุดจับปูในวันพระและให้แบ่งปุ๋ยแสมที่มีไข่ออกปล่อยสู่ธรรมชาติ ก่อนจะนำปุ๋ยแสมมาใช้ประโยชน์ โดยการดำเนินการจะต้องอาศัยคนจับปุ๋ยแสมเป็นกลไกสำคัญในการปฏิบัติตามแนวทางข้างต้น รวมถึงอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากทุกภาคที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อค้ารับซื้อปูร่วมสนับสนุนการดำเนินการโดยการกำหนดขนาดของปุ๋ยแสมที่รับซื้อและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนความรู้และสร้างเครือข่ายการจัดการทรัพยากรปุ๋ยแสมในระดับพื้นที่จึงจะสามารถทำให้การจัดการทรัพยากรปุ๋ยแสมประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

This research aims to investigate the important causes of mangrove crab population decreasing, the impacts of this on the lifestyle of communities, including the participatory community-based management of mangrove crab population using Bangtaboon Estuary area as the area study. The sampling group consisted of the heads of each family or representations, the community's leaders and elders who earn a living by catching mangrove crabs. The experimental methods used were interviews, focus groups, direct and indirect observation and questionnaires, reliability measured at 0.95. Data analyzed by using descriptive statistics which were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results found that there was a lack of knowledge and understanding of the life crab's span and unsuitable catching methods were used, for example, trapping by using cans and catching in the spawning season, including the changing of mangrove areas to shrimp farms were the main causes of mangrove crab population decreasing. The impacts of this decrease to communities in term of economic, socio-cultural and environmental aspects were medium. The participatory community-based in mangrove crab management approach were the implementation for increasing communities' understanding of this management, applying knowledge from other experiences to work with the community's traditional practices, relevant and practical to mangrove crab management in this area, such as rehabilitating the environmental conditions for mangrove crabs, increasing the number of offspring, restricting some mangrove areas for breeding, using the community's standard for not catching on religious holidays and releasing pregnant crabs. The key people who needed to comply with the rules were the catchers. Furthermore, the participation and cooperation of all parties, such as the mangrove crab traders who refuse to buy mangrove crabs in small sizes and public agencies help to provide knowledge and build up networks at a local level on mangrove crab management would be a key mechanism to achieve sustainable mangrove crab management.